

RESNIČNA DOGODIVŠČINA, KI BI LAHKO BILA HUMORESKA

REINKARNACIJA POD OLŠEVO

MOJCA KOVAČ

Ko sem včeraj prišla z Boča domov, še nahrbtnika nisem prav odložila, ko me je Mamaca vprašala: »Greš jutri zraven na Košenjak?« Pogledala sem jo kot zabodel vol, kajti nič mi ni bilo jasno. Mi je pa bilo zato drugi dan, ko smo se odpeljali proti Dravogradu. Mimogrede smo morali na Prevaljah oddati še nekakšen plakat, zato smo se odpeljali tja in ko smo tam vse uredili, smo se odpeljali naprej. Naenkrat pa Aneku šine v glavo: »Kaj če bi šli na Olševo!« In smo se odpeljali po dolini Meže in naprej do svetega Duha in do kočice pod Olševo. To je prelepa dolina, še čisto neokrnjena. Upam, da bo takšna tudi ostala.

Pripeljali smo se na sedlo, nato pa se spustili do kočice. Midva z Anekom nisva imela časa za ogled okolice, kajti mudilo se nama je na vrh Olševe. Prekrasna je pot po gozdu in malo kasneje z vsakim korakom še lepši razgled na Kamniške Alpe in Karavanke.

Kmalu sva prilomastila do jame - Potočke zijalke. Takoj sva si jo šla ogledovat, pa sva kar hitro pribežala ven, ker je v njej precej hladno. In sva jo švasnila naprej in kmalu prišla na vrh. Tu sva se razgledala naokoli, pojedla pomaranče in se slikala - Anek je pri tem podpiral križ. Nato sva vse zložila v nahrbtnik in jo mahnila nazaj dol. Spet sva se ustavila pri jami in Anek jo je slikal z vseh mogočih strani; komaj se je ločil od nje.

Toda ko mu je to uspelo, je zdivilj po poti navzdol. Bolj sva se bližala dolini, bolj je Aneka grabila duša njegovega prednika. Divjal je dol kot obseden in tulil: »Uuuua, uuuua...!« Potem pa je še dodal: »Jaz sem že bil tu pred 20 milijoni let! Vsega se spomnim iz tiste jame!« Nato pa je spet začel »uuua«. Jaz pa: »O! Ampak zamudil si dobrih sedemdeset let; kako bi te bil vesel profesor **Srečko Brodar**, ki je takrat šaril

tod okoli! Gotovo bi postal medijska zvezda svetovne arheološke smetane. Jaz pa tvoja hči...« (Zavijem oči.)

Tako sem se smejala, da mi je še komaj uspelo premakniti kakšno okončino: »Nehaj, če ne se vsedem na tla in se še bolj režim!« On pa nazaj: »Samo poskusi! Pol boš šele videla, kaj bom delal s tabo!«

No, raje nisem sedla. Sem ga pa zato krstila: »Saj res: ti si Francopitek! Sedemdeset let gor ali dol pri teh milijonih! Ime je le ime!« Ne vem, kako mu je ime bilo vseh, v glavnem pa se ni sekiral.

Prišla sva na cesto in začela divjati; tako sva hitela, da sva se pri koči komaj ustavila. Poiskala sva Mamaco in staro mamo in skupaj smo se odpravili jest. Najedli smo se samih domačih dobrot (če odštejem »rogece« iz Laškega). Poslovlili smo se in se po panoramski cesti odpeljali do Solčave in nato naprej v Kamnico. Razen mene so šli vsi domov. Jaz pa sem naredila še eno turo na pevske vaje.

VSAKE TOLIKO ČASA SE V ČASNIKIH POJAVIJO NOVICE O SNEŽNEM MOŽU

TADŽIKISTANSKI JETI

Občasno se v dnevnih časopisih in še bolj v tednikih in magazinih pojavljajo reportaže o snežnem človeku ali jetiju, ki da zanesljivo obstaja, čeprav doslej o njem ni niti trdnih dokazov niti fotografij. Zadnji čas je bilo mogoče spet zaslediti zapise o tem bitju, ki naj bi živel tudi na obširnih prostranstvih med Tadžikistanom in kitajsko mejo. Tole smo zadnji čas prebrali o jetiju:

V visokih gorovjih Badahšana, ki segajo v Tadžikistan, živi jeti, snežni človek. Podobno kot škotska Nessy se spretno izogiba fotoaparatom, toda domačini ne dvomijo, da zares obstaja. **Dr. Aleksander Pronin**, ki je avgusta leta 1957 raziskoval visokogorsko dolino v Pamirju, je trdil, da je videl »človeku podobno bitje, ki je hodilo po dveh v rahlo sključen drži in ni imelo na sebi nobenih oblačil«. V Pravi ga je opisal kot bitje s čokato postavo in dolgimi rokami, prekrito z rdečkasto sivo dlako.

PROSTRANO JETIJEVO DOMOVANJE

Petintrideset let kasneje je **Azorabek Lailibekov**, ekolog, ki skrbi za varstvo narave v Pamirju, ko našteva ogrožene živalske vrste, kot so

TJULNJEVA MUMIJA

Medtem ko znanstvene kroge še vedno zaposluje in navdušuje »človek iz Similaunskega ledenika«, mumijski, ki jo nekateri ljubkovalno imenujejo Ōtzi, ker so truplo našli v Ōtztalskih Alpah čisto na meji med Avstrijo in Južno Tirolsko, so zdaj v ledu našli še starejše truplo. Če bi hoteli ocenjevati samo starost, bi bilo treba reči, da globoko zaledenelo tjulnjevo truplo, ki so ga zdaj našli, postavlja moža iz ledenika v senco. Po prvih izsledkih norveške odprave, ki je zmrznjenega tjulnja našla skupaj s še enim v nekem arktičnem ledeniku, naj bi namreč bila najdba stara kar 100.000 let (človeška mumijski iz Alp je stara dobrih 5000 let). Zdaj so starost ocenili na podlagi hitrosti, s katero potuje ledenik. Kraj najdbe je namreč oddaljen 20 kilometrov od morske obale.

pamirska kraljeva ovca ali snežni leopard, omenja tudi velikega snežnega človeka. Trdno je prepričan, da jeti prebiva v odmaknjenih gorskih prostranstvih med Tadžikistanom in kitajsko mejo. Tako kot Tibet tudi Badahšan velja za »streho sveta«, čeprav je za zahodnjake dosti manj privlačen. Čez Pamir se je napotila le neka enota vojske **Aleksandra Velikega** leta 330 pred našim štetjem, **Marco Polo** pa se je tem krajem izognil. V Sovjetski zvezi je bilo to območje zaprto tako za domačine kot za tujce. Administrativna prepoved pa je bila čisto odveč, saj so kraji še danes zelo težko dostopni.

Jeti naj bi živel v visokogorju na 10.000 kvadratnih kilometrih, kjer ni nobene ceste in nobenega človeškega naselja. Njegovo domovanje leži višje kot vrh Matterhorna, od najbližjega morja je oddaljeno kakšnih tisoč kilometrov, vključuje pa tudi največji ledenik v Skupnosti neodvisnih držav, 77 kilometrov dolgi Fedčenko, kjer se zimske temperature spustijo celo do 50 stopinj Celzija pod ničlo.

Na podlagi Proninovega poročila je Sovjetska akademija znanosti ustanovila komisijo za raziskovanje snežnega človeka, ki je pošiljala v pamirske gore številne odprave. Nobeni ni uspelo jetija fotografirati. Vse, kar so odkrili, so bile stopinje bitja, ki očitno hodi po dveh nogah. Včasih so se sledovi vlekli cele kilometre po snegu in ledu. Tisti, ki v jetija ne verjamejo, so dejali, da gre za odtise snežnih leopardov, ki puščajo ogromne stopinje v snegu, kadar zasledujejo plen. Pripisovali so jih tudi rjavemu medvedu, ki včasih stopa z zadnjimi nogami v stopinje prvih in dela sledi, ki spominjajo na odtise ogromnih človeških nog.

JETI SE NE DA UJETI

Toda takšne pomisli ne morejo omajati domačinov, ki verjamejo, da je jeti njihov sosed. Rus **Kolja Astafjev**, ki je gorski vodnik v Tadžikistanu, pravi, da je v gorah res veliko medvedov, toda domačini dobro razlikujejo med medvedom in jetijem. Tadžiki ga imenujejo gorski človek. Ima človeško postavo z zašiljeno glavo, pokrit pa je z rjavo dlako. Če hoče zbuditi pozornost, zažvižga. Med domačini krožijo zgodbe, kako jetiji ugrabljajo ženske v gorskih vaseh. Govorijo celo, da se je iz zveze med jetijem in žensko rodil otrok, ki je zdaj že odrasel in dela kot smetar v Dušanbeju. Njegovo ime je skrivnost, ker bi družino zadelo velika sramota, če bi se to razvedelo.

Dejstvo je, da ne obstaja noben trden dokaz za jetijev obstoj. Prirodoslovec **Robert Hutchinson**, ki ga je leta 1987 zasledoval po ledenikih v vzhodni Himalaji, pravi, da se bitje pred raziskovalci skriva v nedostopne kraje, domačini, bodisi Tadžiki ali pa himalajski pastirji, pa se

Takole naj bi jeti prilomastili v gorsko vasico med Tadžikistanom in kitajsko mejo, ugrabil dekle in jo odpeljal v svoja snežna prostranstva

namenoma izogibajo njegovim krajem. Le raziskovalci z Zahoda, ki so hodili sami ali v majhnih skupinah, pravijo, da so ga videli. Videla naj bi ga alpinista **Don Whillans** na zarovanem območju Anapurne leta 1970 in **Reinhold Messner** leta 1986 v gozdovih severovzhodno od Mount Everesta. Hutchinson meni, da utegnejo biti ta bitja primerki homo erectusa ali neandertalca; njihovi predniki so se pred preganjanji modernega človeka umaknili pred 38.000 leti v osrednjo Azijo.

Zadnje naselje ob pamirski gorski cesti je vas Dzilandi. Od tam naprej se razprostira kraljestvo jetija. V vasi živi le 22 ljudi. Kadar s pašnikov izginejo jaki, pastirji mislijo, da so jih jetiji pobili in pojedli. Nihče še ni videl jetijev, vsi pa verjamejo, da živijo na velikih prostranstvih zasneženih gora, ki se dvigujejo nad vasjo. Pred gorami leži Sarezsko jezero, ki je nastalo po potresu leta 1911. Do jezera je tri dni s konjem ali en dan z džipom. Naprej pa se da priti samo peš. V gorah je jeti hitrejši od človeka, pa še opazi ga prej kot človek njega, zato ga še nihče ni videl.

Tako preprosto si domačini razlagajo jetijevo skrivnost, o njegovem obstoju pa ne dvomijo.